

TASAVVUF VE TARİKAT

Tasavvufu, İslam'ın bir terbiye okulu olarak niteleyebiliriz. Kalbi arınma gayesi böyle bir okulun oluşumuna yol açmış. Örneğini, Hazreti Peygamber'in hem Mekke'de Dar'ül Erkam, hem Medine'de Mescid-i Nebi'deki eğitim uygulamasından almış. Bir merkez insan ve etrafında, onunla hem zihni hem kalbi alışveriş yapan insanlar... Kalb kalbe, göz göze bir iletişim...

İslam, insan bünyesinde fizik varlığından öte bir kişilik merkezi olarak kalb diye bir odak bulunduğunu öngörüyor. Ve bu kişilik merkezinin "Allah bilgisi" ile doymasını istiyor. Çünkü insanın dünya macerasının temel sınavı "Allah bilgisi"ne ulaşip ulaşamaması, kişiliğini o bilgi eksenine oturtup oturtamamasıyla ilgili. Kalb; Allah'ı tanımalı, Allah'a teslim olmalı ve Allah'tan başka her türlü güçlerin (masiva-Allah) etkilerinden arınmalı. Kalbde günah kiri bulunmamalı, saflaşmalı. Kalbin bu kıvamı kazanması "zikir" ile. Zikir, kalbe Allah teala ile birliktelik idrakini kazandırmak demek.

Kur'an'da; **"Nerede olursanız olun O sizinle beraberdir" buyruluyor. Allah'ın "bizimle birlikteliği"ni** idrak, insanın temel meselesi, bunu "zikir" sağlıyor. Zikir belli kelimelerin tekrardan ibaret değil, o kelimelerin tekrarı da, kalbi bir idraki sağlamak için uygulanan eğitim kademeleri arasında yer alıyor. Yaratan, insanı bir anlamda sarsarak buyuruyor ki: **"Kalbler ancak zikirle (Allah Teala ile birliktelik idrakine ulaşarak) itmi'nana, doyuma, huzura kavuşur"**

Tasavvufun içinden doğduğu bir başka kavram, "İhsan" kavramı. Hazreti Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bu kavramı **"Allah'ı görüyormuş gibi bir hayat kurmak, her ne kadar biz onu görmüyorsak da 'Onun bizi gördüğü bilincine ulaşmak"** olarak tarif ediyor.

Bir şey daha; Hucurat Suresinde bir ayet (14), insanın İslam dairesine girmesi ile imanın kalblere nüfuzu arasında bir süreç bulunduğunu bildiriyor. Bu ayetten de biz imanın kalblere nüfuzu için özel bir gayret göstermek gerektiğini anlıyoruz.

Bütün bunların bizi götürdüğü sonuç şu ki, İslam, görünürlükleri bulunmakla birlikte, o görünürlükleri bile anlamlı kılan bir kalbi kıvam istiyor ve bu kıvamı yakalamak için de kalbe emek vermek gerekiyor.

Onun için kalbe emek vermek lazım. Ben derim ki: Her Müslümanın bir kalb davası olmalıdır. Kalbini zaman zaman avucunun içine alıp, ne halde olduğuna bakmalıdır.

Tasavvufun doğuşunda, İslam toplumlarının kalbi savruluş yaşadığı bir zamandaki arayış etkili olmuş. İlk mutasavvıflar, Sahabe-i Kiram'ın Rasulullah'ın kutlu elindeki yoğruluşuna bakmışlar, sahabenin yıldız simalarına Ebubekir'e, Ömer'e, Ali'ye (Allah onlardan razı olsun) bakmışlar ve onlar gibi olma yoluna girmişler.

Şöyle söylemek mümkün:Tasavvuf İslam'ı güzel yaşama gayreti. Yaratıcının gözetimini her an üzerinde hissetme ve O'nun hoşnud olacağı bir kişilik sergileme çabası. Tasavvuf, Allah Rasulü'nün güzel örneği ile buluşma, O'nun ahlakı ile ahlaklanma cehti.

Böyle bir kişiliğin "Rahmet insanı" olmaktan başka hali olamaz. Çünkü Rahman ve Rahim olan Rabbin nazarı altında yaşıyorsunuz, ve "Rahmet peygamberi"nin ahlakı ile ahlaklanmaya

gayret ediyorsunuz. Eksiklikleriniz olsa bile, en azından o yoldasınız, o niyet içindesiniz, o olmaya çaba gösteriyorsunuz.

Bu çaba, tasavvuf dilinde bir yol (tarik)da yürüyüş gibi değerlendiriliyor ve "seyrû sülûk", "tasavvufi yolculuk" olarak niteleniyor.

Bu yolculuk esnasında kalbi arınma, nefis tezkiyesi olarak da somutlaşıyor. İnsanın içindeki iyiliğe (takva) ve kötülüğe (fücur) yönelik potansiyeli, kalbe verilen emek sonucu takvaya doğru seyrediyor, insan, ayağını kaydıran ben merkezilikten, riyaset tutkusundan, mal sevgisinden, sapkın arzulardan... Arınıyor, arınıyor, kişilik kıvamı Allah'tan gelen her şeye razı olmak gibi bir teslimiyete ulaşıyor.

CEMAAT VE TARİKAT KAVRAMLARI

Tarikat ve cemaat, bunlar farklı iki müessese. Tarikat tabii ki bir silsilesi olan ve ucu ta Hz. Peygamber'e kadar ulaşan ve o silsile içerisinde görev değişimi yapılan bir müessese. Kendi içinde, 14 asrı aşır gelen bir yapılanması var.

Cemaat ne? Cemaat, daha ağırlıklı olarak bir hizmet müessesesi olarak kurulmuş, yani onlar pratik toplumsal hizmetlere cevap vermek üzere oluşturulmuş birliktelikler. Ama yine İslam'ın sevk etmiş olduğu çerçevede oluşmuş olan İslami bir ruhla hizmet etmeyi ön gören müesseseler.

Şimdi cemaatin tarikata benzer yanları olamaz mı? Elbette ki, olabilir. Çünkü cemaat mensupları da tarikatın mensubuna vermeye çalıştığı ruh kıvamını vermek gibi gayrete girebilir. Mesela dini hizmetlerde ön alan bir cemaat, bağlı insanlarına bir yandan hizmet metodu üzerine eğitim verirken, bir diğer yandan da kalbi disiplinlerini korumaları üzerinde duruyor.

Buna karşılık, tarikatlar da bir boyutuyla, özellikle çağımızda cemaate benzemeye başlamışlardır. Çünkü tarikatlar da toplumdan tamamen soyutlanmış bir dergaha kapanmış, orada kendini yoğurmakla yetinen bir yapı olarak kalamıyorlar. Çünkü toplumsal ihtiyaçlar da onları hayatın içine çekiyor. Şu da söylenebilir, **aslında tarikatlar bana göre tarihin hiçbir döneminde böylesine toplumdan soyutlanmış bir yapı içerisinde olmamışlardır.**

Yani geçmişteki tarikat yapılanmalarında da hep bir sosyal hizmet boyutu vardır. Büyük Allah dostları, belli hizmetlerle yolu karakterize etmişlerdir. Mesela bir Allah dostu, diyelim cüzamlılara hizmet ediyor, ne bileyim hayvanlara hizmet ediyor, insanlara su getiriyor vs. Bunlar, tarikatların tarihin hiçbir döneminde toplumdan tamamen soyutlanmış, kendi hamurunu yoğuran gruplar olmadığını gösteriyor.

Hep bir toplumsal boyutu vardır. Bu günkü zamanda, bu toplumsal boyut daha gelişmiştir. **Bir takım meşru sivil toplum kuruluşları aracılığıyla; vakıflar, dernekler, yer yer hayır boyutu, sosyal boyutu ağırlıklı, bunun altını çiziyorum; sırf mali, ekonomik iş yapmıyor, sosyal hizmet boyutu ağırlıklı kurumlar oluşturarak toplumun farklı alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyorlar.** Özellikle birçok vakfın, fakir-fukaranın ihtiyaçlarını karşılama hizmetini gördüklerini, hastalara ilaç ve doktor temin ettiklerini, yakacak ve giyecek temin ettiklerini, öğrencilere burs verdiklerini, yani toplumda devletin karşılayamadığı bazı hizmetleri karşıladıklarını, bu tarikat bağlantılı vakıfların önemli bir

şekilde görev ifa ettiklerini düşünüyorum.

Belki şü söylenebilir, hakikaten kalbi eğitim almış Rabbi ile ilişkilerini en iyi biçimde düzene koymuş, Allah-u Teala'nın Rahman ve Rahim, el-Vedud sıfatlarını kendi kalb kıvamı için ana eksen olarak benimsemiş, Resulullah Efendimizin 'Rahmeten-lil-Alemin' vasfını bir Müslüman olarak özümsemiş içselleştirmiş insanlar; bunu içselleştirdiği ölçüde deruni bir toplum insanı oluyorlar.

Kaynak : Gülistan Dergisi – Ahmet Taşgetiren Sayı:71 Kasım 2006